

Ett öppnare Norden

Året som gick

i Nordiska rådet

och Nordiska

ministerrådet

2003

Bilderna på omslagets baksida, s. 1, s. 2 och s. 24 visar verk från utställningen *Reflektioner – i et nyt nordisk lys*.

På omslagets sista sida till vänster ett verk av *Magne Furuholmen* (Norge), ovan till höger *Vignie Johansson* (Island) och nedan *Trondur Patursson* (Färöarna). På titelsidan ett verk av *Olle Bonniér* (Sverige), och på s. 2 en bild av *Per Kirkeby* (Danmark) som övervakar uppsättningen av en stor utsmyckning. På s. 24 till vänster en bild från Per Hebsgaards ateljé, ovan till höger ett verk av *Frans Widerberg* (Norge) och nedan ett verk av *Per Kirkeby*.

Foto: *Lars Gundersen*.

Fra udstillingens forord

Glas er mange ting – og lagt i hænderne på markante nordiske billedkunstnere tilføres det traditionelle materiale nye, fascinerende dimensioner. Glasskulptur, glasmaleri, glasobjekter og glasfade er bare nogle af de mangeartede udtryksformer, som glasset kan antage.

Udstillingen *Refleksioner – i et nyt nordisk lys* består af værker skabt af såvel unge som vel-etablerede kunstnere med vidt forskellig tilgang til kunsten. Man får derved et spændende indblik i glassets utallige muligheder, og der rykkes ved den gængse opfattelse og oplevelse af kunstneriske udtryk i glas.

Billedkunstnere, som hver især arbejder inden for maleri og skulptur, får i glasset en kunstnerisk udfordring, idet de stilles over for et gammelt og velkendt materiale, som er kendt helt tilbage fra traditionelle teknikker anvendt til fremstilling af middelalderens kirkeruder, men som også i høj grad rummer muligheder for en nytænkende og grænseoverskridende samtidskunst. I det eksperimenterende samspil mellem kunstner og værk indgår endnu en medspiller: Værkerne er fremstillet på Per Steen Hebsgaards værksted.

Per Hebsgaard er en uundværlig personlighed, ikke bare inden for den danske kunstverden, han er internationalt kendt og respekteret for sin store viden og ikke mindst sin grænseløse vilje til at eksperimentere med glas. For ham er alt muligt, indtil det modsatte er bevist, og mange nye, unikke teknikker er opstået af denne pionerånd. Glas anvendt af kunstnere er således meget mere end et kunsthåndværk i traditionel forstand, og udstillingen *Reflektioner – i et nyt nordisk lys* vil give et indblik i glassets utallige udtryk, formmæssige variationer og kvalitativt høje standard i Norden.

Ett öppnare Norden

Året som gick i Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet

2003

Nordiska ministerrådet

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
Danmark

Tel +45 3396 0200

Fax +45 3396 0202

Nordiska rådet

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
Danmark

Tel +45 3396 0400

Fax +45 3311 1870

www.norden.org

För mer information –
kontakta Informationsavdelningen

www.norden.org/informationsavdelningen

E-post info@norden.org

Fax +45 33 93 58 18

Bildförteckning

Omslagets framsida, s. 4, 9, 17, 18, 20 och 27: Karin
Beate Nøsterud; s. 7, 8, 11, 13 och 25: Mikael Risedal;
Omslagets baksida, s. 1, 2 och 24: Lars Gundersen

**Ett öppnare Norden –
Året som gick i Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet**

ANP 2003:707

© 2003 Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet, Köpenhamn

Tryck: Akaprint a/s, Århus 2004

Text: Informationsavdelningen

Design: Kjell Olsson

Upplaga: 3 000

Tryckt på miljövänligt papper som uppfyller
kraven i den nordiska miljömärkningen.

Printed in Denmark

ISBN 92-893-0971-7

5	Förord
6	Det nordiske samarbejde
6	Nordisk Råd
7	Nordisk Ministerråd
7	Nordiska byggstenar i ett gränslöst Norden
8	»Integration Norden«
10	Nordiska ministerrådet fick ny generalsekreterare
10	Nordiska rådets session i Oslo
12	Det internationale Norden
12	Norden og den Europæiske Union
12	Nordisk samarbejde i europæisk ramme
13	Bedre samordning giver synergi
14	Nordlig dimension ska stärkas
15	Nordisk-baltisk dimensjon
16	Nordliga dimensionens partnerskap för hälsa
16	Balterna med i Nordiska investeringsbanken
17	Østersøregionen i fokus
18	Sjøsikkerhet og miljø
19	Fokus på Vest-Norden
20	Færre grænsehindringer
20	Poul Schlüter i spidsen for at fjerne grænsehindringer
21	Norden som et hjemmemarked
21	Gränshinder på sessionsdagordning
22	På vej mod en god cirkel
23	Nordisk kultur på turné
23	Nordisk design
23	Nordiskt kulturutbyte med Västbalkan
24	Nordisk glaskonst i Sankt Petersburg
25	Nordisk forskning på toppnivå
25	Hvitbok om forskning og innovation
26	Nordisk dimension i nationale forskningsmiljøer
26	Open source-programmer fra Nordicos
27	Nytt Nordplus-program
29	Fakta
32	Anna Lindhs nordiska insats

Förord

DET NORDISKA SAMARBETET under 2003 präglades av flera stora utmaningar. Viktigast av dessa var det förstärkta samarbetet runt hele Östersjön – en naturlig utveckling inom ramen för ett utvidgat EU – och arbetet med att riva gränshinder i Norden. Betydelsen av samarbetet ökar.

I det nordiska samarbetet drevs arbetet med att riva gränshinder under 2003 vidare med kraft. Minskat tullkrångel, gemensamma yrkesbevis, en ny nordisk socialkonvention och snabbare folkbokföringssystem är några av resultaten, liksom en skatteöverenskommelse för svenska och danska gränspendlare. Genom dessa och kommande insatser för att göra det enklare att verka i grannländerna kommer Norden att stå starkare i den internationella konkurrensen.

Ytterligare steg mot ett samarbete mellan likvärdiga parter togs i förhållandet till Nordens baltiska grannar. På både regerings- och parlamentarikernivå diskuterades former för samarbetet inom Europa och EU. Genom gemensamma nordisk-baltiska minister- och parlamentariker-möten byggs relationen upp till nytta både för skapandet av en gemensam region i norra Europa och för att tillvarata gemensamma intressen bland annat i EU.

Den nordiska årsberättelsen för 2003 är en förenklad utgåva mot tidigare år. Vi hoppas att det urval som ändå gjorts skall ge en representativ bild av nordiskt samarbete under året som gick. Besök

också gärna www.norden.org för mer fullständig information om det nordiska samarbetet. Formella redovisningar av verksamheten med siffror och andra fakta görs av respektive organisation under första halvåret av 2004.

En helt ny publikation som sätter fokus på Nordens framtidsfrågor utkommer under andra halvåret 2004.

Det Norden som nu byggs är ett öppnare Norden – mot våra grannar och gentemot alla de nya nordbor som söker en ny framtid i vår del av Europa.

FRIDA NOKKEN

Rådsdirektör, Nordiska rådet

PER UNCKEL

Generalsekreterare, Nordiska ministerrådet

Det nordiske samarbejde

Tanken om et nært politisk samarbejde mellem de nordiske lande blev særligt aktuelt lige efter anden verdenskrig. Nordisk Råd blev dannet i 1952 som et samarbejde mellem de nordiske parlamentarikere og i årene som fulgte gennemførte de nordiske politikere en række reformer, som var banebrydende på den tid. De nordiske regeringer har samarbejdet i Nordisk Ministerråd siden 1971.

Pasfrihed for alle de nordiske borgere, et fælles arbejdsmarked og ret til social tryghed for de nordiske borgere som bor i et andet nordisk land, er tre eksempler

på tidlige og overordnede resultater af det nordiske samarbejde.

I de sidste år er områder som miljø, ligestilling, uddannelse og forskning og integration kommet i fokus. Ligeledes fokuseres der på samarbejdet med især de baltiske stater og Nordvestrusland.

Det nordiske samarbejde omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt de selvstyrende områder Færøerne, Grønland og Åland.

Se også organisationsdiagram på side 31.

■ Nordisk Råd

Nordisk Råd er samarbejdsorgan for de folkevalgte forsamlinger i Danmark, Island, Norge, Sverige og Finland. Færøernes, Grønlands og Ålands delegationer indgår i henholdsvis den danske og den finske delegation.

Rådet består af 87 medlemmer som er valgt af deres respektive parlamenter. Den politiske sammensætning skal i videst mulig omfang afspejle den politiske sammensætning der er i de enkelte landes parlamenter, men i Rådet arbejder medlemmerne i partigrupper på tværs af landegrænserne

Nordisk Råds opgave er at tage initiativer og rådgive de nordiske ministre og at

kontrollere om de nordiske regeringer lever op til beslutningerne om nordisk samarbejde. Præsidiet er Nordisk Råds ledelse, og består af en præsident og tolv øvrige medlemmer.

■ Nordisk Ministerråd

Nordisk Ministerråd har til opgave at varetage samarbejdet mellem de nordiske regeringer og de styrende organer i de selvstyrende områder. Formandskabet, som løber i et år ad gangen, roterer mellem de fem nordiske lande.

Statsministrene har det overordnede ansvar for Nordisk Ministerråd. I praksis er ansvaret uddelegeret til de nordiske samarbejdsministre og den nordiske samarbejdskomité. Udover statsministrene og samarbejdsministrene består Nordisk Ministerråd af omkring tyve forskellige fagministerråd.

Ministerrådets samarbejde er mellemstatsligt. I specielle tilfælde skal beslutninger i Nordisk Ministerråd godkendes af medlemslandenes regeringer eller parlamenter.

Nordisk Ministerråd har ansvar for ca. 1700 løbende projekter og mere end 30 nordiske institutioner finansieres også helt eller delvis over Nordisk Ministerråds budget. Institutionerne løser konkrete opgaver indenfor specifikke områder.

■ Nordiska byggstenar i ett gränslöst Norden

Rivande av kvarstående gränshinder och minskad friktion för den fria rörligheten sattes som mål för Nordiska rådets verksamhet 2003. En starkare förankring av det nordiska samarbetet i de nationella parlamenten ingick också i riktlinjerna för året.

På den internationella arenan ville rådet att det regionala samarbetet skulle fungera som rollmodell på europeisk och global nivå. Samarbetet med Baltiska församlingen skulle stärkas och rådet skulle medverka till genomförandet av den nordliga dimensionen. Den nordiska kapaciteten inom konfliktförebyggande och krishantering önskade man ge en starkare ställning liksom åtgärder mot gränsöverskridande brottslighet och människohandel.

Bland prioriteringarna i det nordiska samarbetet poängterades arbetet mot rasism och satsningar på forskning,

IT-samhällets utveckling samt barn och ungas situation.

Inge Lønning, Nordisk Råds præsident i 2003

ETT ÖPPNARE NORDEN • NORDISKA RÅDET & MINISTERRÅDET

Ovenför: »Integration Norden«, det svenske formandskabslogo 2003

Berit Andnor, svensk samarbetsminister i 2003

Till att leda det parlamentariska samarbetet och följa upp riktlinjerna för rådets arbete valdes norrmannen Inge Lønning till president för 2003. I början av sin presidentperiod deklarerade han att det nordiska samarbetet skall medverka till att göra livet lättare för invånarna i Norden.

– Det finns fortfarande problem på ett flertal områden i alla nordiska länder. Det är dags att se sanningen i vitögat och anta utmaningen, poängterade Lønning.

Lønning återkom vid flera tillfällen under året till vikten av att lösa olika gränshinder i Norden. I en artikel skrev han till exempel att Norden blir mindre attraktivt i framtiden om mobiliteten i regionen inte fungerar.

Integrationen var ett annat område som Lønning tog upp. Han menade att samtliga nordiska länder har utmärkta målsättningar för integrationspolitiken, men måste självkritiskt inse att det är ett stort avstånd mellan målsättningar och verklighet. Målsättningar i sig löser inga problem.

– Det är svårt att bygga ett mång- och flerkulturellt samhälle. Integration är inte det samma som assimilation. Det kräver uppoffringar av alla, också den relativt homogena majoritetsbefolkningen, menade Inge Lønning.

Utvidgningen av EU och den nordliga dimensionen fanns också på dagordningen under Lønnings presidentskap.

■ »Integration Norden«

Temat för det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet år 2003 var *Integration Norden*. Den svenska ministern för nordiskt samarbete Berit Andnor var ordförande för samarbetsministrarna under 2003.

– EU:s utvidgning gör att det blir angelägnare att fördjupa det nordiska samarbetet. Det är också viktigt att vidga det till de nya baltiska medlemsländerna. Då kan vi inom EU med större tyngd tillsammans driva frågor som miljö, konsumentpolitik, jämställdhet och välfärd, kommenterade Berit Andnor arbetet kring integrationen i Norden.

Det svenska ordförandeprogrammet tog upp fyra olika aspekter av begreppet integration:

Den första aspekten gäller integration inom de nordiska länderna – inflytande i det politiska, ekonomiska, sociala och kulturella livet, invandrarkvinnors delaktighet

och deltagande, frågan om hur de nordiska samhällena kan motverka segregation i boendet med mera.

Med anledning av detta genomfördes bland annat en konferens i Malmö om invandrarkvinnors livssituation i Norden. Omkring 400 personer från hela Norden, ministrar, tjänstemän och invandrarkvinnor, deltog. På konferensen avhandlades vitt skilda ämnen som till exempel äktenskapsarrangemang, vardagsdiskriminering och »män i främmande land«.

Den andra aspekten rör integrationen *mellan de nordiska länderna*. Samtidigt som vi har erfarenhet av en gemensam nordisk arbetsmarknad och alla nordiska länder omfattas av EU:s inre marknad reser gränserna och skillnader i vissa nationella bestämmelser onödiga hinder för människor, företag och organisationer.

Sverige ville under sitt ordförandeskap systematiskt hantera konkreta hinder utifrån målet att resultat ska uppnås inom fastställda tidsramar. Ett flertal gränshinder avskaffades under året.

En viktig del av arbetet med att riva gränshinder var att engagera den tidigare danske statsministern, Poul Schlüter, som den svenska samordningsministerns

särskilde representant i gränshindersfrågor. Schlüter bidrog starkt till att ge arbetet mot gränshinder en central plats under året.

Den tredje aspekten av integration är *mellan Norden och närområdet*. Det handlar om att vidareutveckla samverkan med de baltiska länderna – inte minst i perspektivet av EU:s utvidgning. Det nordiska samarbetet med nordvästra Ryssland fick ökad prioritet inom närområdesprogrammet. Arbetet mellan EU och Ryssland för att skapa ett gemensamt europeiskt ekonomiskt område ökade i betydelse.

Den fjärde aspekten är de nordiska ländernas integration i *det europeiska samarbetet*. Tre av de nordiska länderna är medlemmar i EU. Två av länderna reglerar sina EU-förbindelser genom EES-avtalet. Sverige ville verka för ett förstärkt nordiskt samarbete inom ramen för EU:s inre marknad.

De nordiska ländernas arbete kan omvänt komma EU-samarbetet till gagn. I EU-samarbetet har nordiska statsministermöten inför möten i Europeiska rådet

införts. Till dessa möten inbjöds också de baltiska statsministrarna under året. Under Sveriges ordförandeår utökades det mera formella nordiska ministersamarbetet i EU till att också gälla jämställdhets-, konsument- och miljöministrarna. Hela

Nordiska ministerrådet är dessutom i växande utsträckning engagerat i EU-frågor, baserat på riktlinjerna formulerade i programmet *Det internationale Norden*.

■ Nordiska ministerrådet fick ny generalsekreterare

Svensken Per Unckel blev generalsekreterare i Nordiska ministerrådets sekretariat den 1 januari 2003.

Per Unckel kommer från den svenska riksdagen. 1998 blev han ordförande i Riksdagens konstitutionsutskott och 1999 valdes han till gruppleadare för moderaternas riksdagsgrupp.

– Jag är inte hierarkiskt lagd – jag är mera nätverksarbetare. Jag är resultatinkriktad och tar gärna itu med förändringsarbete. Jag tycker om att leda genom att

berätta den goda visionen. Det är ett bra sätt att uppnå resultat, sade han i en kommentar i samband med sitt tillträde.

– Det finns många viktiga nordiska samarbetsområden. Störst uppmärksamhet det sista året har frågan om gränshinder och svårigheter i samband med flytt mellan de nordiska länderna fått. Kontakter med länder runt Östersjön kommer att bli av än större betydelse i den nya europeiska samarbetsstruktur som nu avtecknar sig, sade Per Unckel.

■ Nordiska rådets session i Oslo

Diskussionen om gränshinder löpte som en röd tråd genom Nordiska rådets session som den 27–29 oktober 2003 hölls i Oslo.

Samarbetet både öster- och västerut samt med EU var föremål för många av debatterna på sessionen. Statsministrarnas besked att man, som den första nordiska institution, bjudit in de baltiska länderna till fullt medlemskap i Nordiska investeringsbanken (NIB) rönt stor uppmärksamhet. Enligt den svenske statsministern Göran Persson var detta ett konkret uttryck för den nordiska viljan att fördjupa det nordisk-baltiska samarbetet, som kunde komma att följas av fler. Ett ytter-

ligare exempel på nordiskt-baltiskt närmande var att Baltiska ministerrådets ordförande, Litauens premiärminister Algirdas Brazauskas, för första gången i Nordiska rådets historia talade i samband med rådets öppnande debatt. Den svenske konservativa partiledaren Fredrik Reinfeldt upprepade sitt partis krav om fullt baltiskt medlemskap i rådet. Möjligheterna till framtida nordiskt-baltiskt samarbete i Europa framhölls från flera håll.

Utbytesprogram för unga i Norden och Nordvästryssland, parlamentariker från Kaliningrad på veckoprogram i Norden, temamöte i samråd med ryska parlamentariker om Nordliga dimensionen och

miljöhandlingsplan för Murmanskområdet är några konkreta åtgärder för vidgat samarbete i österled 2004.

Ett hållbart utnyttjande av havets resurser, bristen på transportmöjligheter och Färöarnas önskan om fullt medlemskap i Nordiska rådet kom att prägla debatten om Västnorden. Flera av dessa frågor kommer att följas upp under 2004 av det isländska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet, vars program också presenterades på sessionen.

De nordiska länderna måste samordna sina forskningsresurser för att klara konkurrensen från Europa och USA. Det var parlamentariker och ministrar eniga om när ministerrådet presenterade sin vitbok om framtida nordisk forskningspolitik. Etablerandet av ett nytt nordiskt forsknings- och innovationsråd föreslogs i vitboken. Goda forskarmiljöer för att behålla de bästa forskarna framhölls i debatten liksom att spetsforskningsenheter måste vara världsledande inom sina områden.

Miljöfrågor och i synnerhet Östersjön och oljetransporter, åtgärder mot prostitution och människohandel, vargjakt och valfångst diskuterades med känsla. Inrättandet av ett nordiskt filmpris rörde stort intresse i media.

Årets nordiska priser delades ut vid en festlig ceremoni. Svenskan Eva Ström fick litteraturpriset för sin poesi i *Revbensstäderna*. Den finländska organisationen Luonto-Liitto ry fick miljöpriset för sitt arbete bland ungdom. Musikpristagaren Marie Boine väckte uppmärksamhet då hon i samband med prisövertäckelsen uttalade sitt stöd för samiskt medlemskap i Nordiska rådet.

I anslutning till sessionen hölls ett ovanligt stort antal möten. Ministerrådet sammanträdde i tolv konstellationer och det hölls femton pressträffar. De nordiska

Poul Schlüter, den svenske samarbejdsministers specielle repræsentant i grænsehindringsspørgsmål

statsministrarna träffades och höll också ett möte med sina baltiska kollegor.

Rådets presidium träffade Baltiska församlingens ledning och enades om att nästa gemensamma session skall hållas i Pärnu i Estland i april 2005. Miljö-, medborgar- och välfärdsutskotten diskuterade bland annat gas- och oljeutvinning samt atomavfall med ledaren för Murmansk regionala дума, Pavel Sazhinov, som ett led i de vidgade kontakterna med nordvästra Ryssland.

– Nordliga dimensionen handlar mer och mer om demokratisk och hållbar utveckling i nordvästra Ryssland, sa Jens Christian Larsen från Mittengruppen.

Till president för Nordiska rådet 2004 valdes den svenske parlamentarikern Gabriel Romanus från mittengruppen, och till den nyinrättade posten som vice president valdes den svenska socialdemokratiska parlamentarikern Anita Johansson.

Mari Boine og Eva Ström

Det internationale Norden

■ Norden og den Europæiske Union

»Efterhånden som den Europæiske Union byder nye medlemslande velkommen bliver der taget et stort og vigtigt skridt for at fremme europæisk enhed, velstand og fred. Et udvidet EU vil også påvirke samarbejdet i andre internationale fora. Der vil udvikle sig mange forskellige former for samarbejde mellem landene i EU, blandt andet samarbejde i regionale grupper.«

Sådan sammenfattes Nordens nye udfordringer i indledningen til *Det nordiske*

samarbejde i EU. Nordisk Ministerråds Europa-aktiviteter 2002-2003. Det er en redegørelse på vegne af Nordisk Ministerråd til Nordisk Råd. Samarbejdsformerne i det nordiske samarbejde skal tilpasses, så de lever op til kravene i de nye udfordringer fra et Europa med et helt nyt politisk landkort.

■ Nordisk samarbejde i europæisk ramme

Nordisk Ministerråd offentliggør hvert år en rapport om sine aktiviteter i europæisk sammenhæng efter en anbefaling fra Nordisk Råd. Fokus i 2003 var relationen mellem det nordiske samarbejde og det udvidede europæiske samarbejde med særlig vægt på samarbejdet med naboerne i Estland, Letland, Litauen og Nordvestrusland. Rapporten 2003 indeholder *Det internationale Norden – Nordisk samarbejde i Europæisk ramme*, et dokument tiltrådt af de nordiske samarbejdsministre 5. september 2003 som retningslinier for Nordisk Ministerråds fremtidige arbejde med omverdenen. Her følger tre citater fra rapporten.

»Udfordringen for det nordiske samar-

bejde i en globaliseret epoke med et stærkt udvidet EU er, at udvikle den indbyrdes nordiske dialog om internationale, særligt europæiske, spørgsmål stadig tættere.«

»Udfordringen er også at fastholde og udbygge den nordiske indflydelse på det europæiske samarbejde i en periode, hvor EU udvides fra 15 til 25 medlemslande. Norden har presset på for at formidle EU-medlemskab for østeuropæiske og baltiske naboer. Når EU udvides, er nye institutionelle former og beslutningsprocesser i EU uundgåelige.«

»En regional nordisk fællesoptræden i EU er ikke ensbetydende med nordisk blokpolitik, men et budskab om, at man agter at samarbejde 'europæisk' så langt

som muligt i hvert enkelt spørgsmål. Omvendt har EU en både politisk og operationel interesse i velfungerende regionale samarbejdsstrukturer, som kan aflæ-

ste EU's 'egne' institutioner og kapacitet. Det nordiske samarbejde bliver på denne måde en forstærkning af Norden i EU.»

■ Bedre samordning giver synergi

– Den nordiske nytte må ligge til grund for vort arbejde i nærområderne – og vi må samordne indsatsen for at udnytte vore ressourcer mest effektivt. Det sagde den finske samarbejdsminister Jan Erik Enestam i debatten om nærområdesamarbejdet på Nordisk Råds session i Oslo.

Han henviste til ministerrådsrapporten om Norden og Europa og pegede specielt på den styrkede kontakt mellem Nordisk Ministerråd, Østersørådet, Barentsrådet og Arktisk Råd. Mens Nordisk Ministerråd har et operativt budget er de andre organisationer program- og projektfinsierede. Enestam understregede, at man nu er i gang med at tænke strategisk omkring hele Østersøområdet.

Den danske samarbejdsminister Flemming Hansen var også optaget af nordisk

nyorientering under Europadebatten på Nordisk Råds session i slutningen af oktober 2003:

– Vi har længe især set på os selv i Norden. Kravet nu bliver at dreje kompasnålen rundt for at se hvordan den internationale udvikling vil påvirke Norden fremover, sagde Flemming Hansen.

Norden skal fortsat være en vækstregion i Europa og danne skole for andre, men det kræver prioritering, fremhævede Flemming Hansen. Han ser udviklingen mod et tættere samarbejde med balterne, også indenfor Nordisk Ministerråds institutioner, som positivt for samarbejdets videre udvikling.

Statsminister Kjell Magne Bondevik fra Norge var under sessionen også optaget af det nye Europa, selv om Norge ikke er

Tre statsministre møder pressen:
Kjell Magne Bondevik,
Anders Fogh Rasmussen og
Göran Persson

med i EU men, som Island, er med i det økonomiske samarbejde gennem EØS. Et udvidet samarbejde gennem EU/EØS er også vigtigt for det fremtidige nordiske samarbejde. Det indebærer en styrkelse af det nordisk-baltiske samarbejde:

– Vi har i dag mange politiske instrumenter for at udvikle det nordiske samarbejde. Nordens bidrag fremover bliver dermed også vigtig i forhold til EUS udvikling og udvidelse, sagde Kjell Magne Bondevik.

Island lægger stor vægt på at styrke det nordiske samarbejde med naboområdet ved Nordatlanten om havmiljøet, bæredygtig udvikling og forvaltning af ressourcerne. Men også Nordens naboer mod øst er Islands statsminister Davíð Oddsson optaget af:

– Det nordiske samarbejde med Baltikum og det nordvestlige Rusland har været frugtbart og vi må fortsat pleje det med omhu. Nu hvor de baltiske lande er på vej ind i EU gøres der status over samarbejdet for at det kan forblive effektivt i en ændret politisk situation.

Den svenske statsminister Göran Persson talte allerede i slutningen af juni på et pressemøde efter det nordiske statsministermøde på Harpsund om tættere samarbejde mellem de baltiske lande og Nordisk Råd. *Dagens Nyheter* spurgte, om det ikke vil kræve tolkebåse på møderne, og det bramfri svar var:

– Hellere et Nordisk Råd med tolkebåse end ét, der er marginaliseret.

■ Nordlig dimension ska stärkas

EU:s utvidgning med Polen, Estland, Lettland och Litauen kommer att medföra en tyngdpunktsförskjutning mot norr. Därigenom kommer utvecklandet av den Nordliga dimensionen att stärkas. Nordiska ministerrådets arbete i närområdet bedrivs både av respektive ministerråd som en del av den normala verksamheten, men också i ett särskilt närområdesprogram. Ministerrådet har kontor i Tallinn, Riga, Vilnius och Sankt Petersburg. Under 2003 har nya ansträngningar gjorts för att öppna ett kontor också i Kaliningrad. Bland ministerrådets aktiviteter i de Baltiska länderna och Nordvästryssland märks bland annat:

- Utvecklingsprogram inom offentlig sektor, för näringslivet och för specialister exempelvis inom energi.
- Handlingsplan för barn och unga.
- Gränsregionalt samarbete.

Sedan Nordiska ministerrådet blivit en partner inom EU:s Nordliga dimension är ambitionen att samordna de nordiska närområdesinsatserna med det arbete som görs inom EU.

När Estland, Lettland och Litauen nu blir EU-medlemmar förändras också det nordiska arbetet i dessa länder, i riktning mot normala partnerskap. Ett stort antal gemensamma nordisk-baltiska ministerrådsmöten hölls under 2003.

Ministerrådet har beslutat att öka de insatser som ska göras i Nordvästryssland. En evaluering av närområdesverksamheten sker första halvåret 2004. Resultatet skall ligga till grund för utvecklade samarbetsstrategier gentemot såväl Estland, Lettland och Litauen som Nordvästryssland.

■ Nordisk-baltisk dimensjon

Miljøspørsmål og sjøsikkerhet, håndtering av organisert narkotikarelatert kriminalitet – dette og handel med kvinner og barn var sentrale tema på dagsordenen for fellesmøtet mellom Nordisk Råd og Baltisk Forsamling i Lund. På møtet ble også diskutert spørsmål omkring EU, den nordlige dimensjonen og samarbeidet i den nordisk-baltiske region samt helt konkrete spørsmål om sivil krisehåndtering og konfliktløsning.

Samarbeidet mellom nordiske og baltiske parlamentarikere begynte i 1989 og har gradvis blitt utvidet etter frigjøringen av de baltiske statene, murens fall og demonteringen av de kommunistiske diktaturene i det tidligere Øst-Europa.

Hvordan man i fellesskap skal kunne ta vare på miljøet i Østersjøen var også tema, foranlediget blant annet av arbeidet for å sikre Østersjøen status som et særlig sårbart havområde.

– Det er et gjennombrudd i forhold til en forsterket innsats for sikkerhet i Østersjøen, at vi parlamentarikere fra alle Østersjøland ble enige om å utpeke vårt felles hav som et særligt følsomt havområde, og om å kreve forbud mot enkelt-skrogede oljetankere.

Det sa Outi Ojala, formann for president for den 12. parlamentariske Østersjøkonferanse i Oulu/Uleåborg i september.

Den politiske prosessen og samarbeidet med Nordisk Råd fram mot baltisk EU-medlemskap har stor betydning for en felles framtid i Estland, Latvia og Litauen. Det slo lederen for Baltisk Forsamling, Giedrė Purvanekienė fast i løpet av Lundkonferansen. Hun understreket hvor viktig folkeavstemningene om EU-medlemskap vil være – og håpet velgerne i

Baltikum ville benytte seg av den historiske sjansen til å lede landene inn i det moderne Europa.

De baltiske landenes EU-medlemskap vil ikke ødelegge for samarbeidet med Norden, fastslo Giedrė Purvanekienė. Hun mente at ettersom de nordiske landene konsulterer hverandre før EU-møtene også selv om ikke alle er med i EU, ville baltisk medlemskap i EU og et institusjonalisert samarbeid mellom Baltikum og Norden snarere styrke landene.

Purvanekienė er dessuten tilhenger av at de baltiske landene blir medlemmer i Nordisk Råd, og mente at et parlamentarisk organ med åtte land vil ha større slagkraft enn dagens Nordisk Råd med fem land.

Nordisk Råds president Inge Lønning understreket etter møtene, at spørsmålene om organisert kriminalitet, om miljø og ikke minst den nye regionalpolitikken i EU som ble tatt opp under konferansen er emner av stor felles interesse for politikerne både i Norden og Baltikum.

Spørsmålet om den påståtte korrupsjonen i Latvia som fremkom fra talerstolen, viser at de helt nye demokratiene også øver selvkritikk. Inge Lønning mente dette er positivt. Etter svært mange år med ufrihet, vil det ta tid å bygge opp et demokratisk styre, men det er et godt tegn at diskusjonen skjer åpent fastslo Lønning.

■ Balterna med i Nordiska investeringsbanken

Vid det nordisk-baltiska statsminister-mötet i samband med sessionen i Oslo inviterades de baltiska länderna officiellt att delta i den Nordiska investeringsbanken.

Nordiska Investeringsbanken (NIB) är de nordiska ländernas gemensamma internationella finansieringsinstitution. NIB erbjuder företag och organisationer inom såväl den privata som offentliga sektorn långfristiga lån, bland annat till miljöändamål.

– Detta är en historisk dag, sa Estlands premiärminister Juhan Parts vid den efterföljande presskonferensen. Han tackade också officiellt ja till inbjudan att delta i banken. Också de två andra baltiska länderna uttryckte sig positivt om medlemskap.

NIB har undertecknat ett miljölån på 45 miljoner Euro för Östersjöns största projekt för avloppsrening. Byggnadsarbe-

tena för färdigställandet av det sydvästra reningsverket i S:t Petersburg kan därmed påbörjas och kommer att färdigställas inom tre år.

Avloppsvattnet från nästan en miljon invånare rinner nu orenat ut i Finska viken och påverkar vattenkvaliteten i hela Östersjön. Projektet omfattar förutom reningsverket även en slamförbränningsanläggning. Investeringen minskar avsevärt utsläppen av orenat och förorenat avloppsvatten i Finska viken och Östersjön, och kommer därmed att få en betydande positiv ekologisk inverkan.

■ Nordliga dimensionens partnerskap för hälsa

– Nordiska ministerrådet ska ta ett aktivt ansvar för en gynnsam utveckling av EU:s nordliga dimension. Norden har ett eget närområdesprogram som kan medverka till att åstadkomma synliga resultat i fråga om den nordliga dimensionen.

Nordiska ministerrådet lämnade i mars sitt bidrag till EU:s aktionsplan för den nordliga dimensionen 2004–2006 med förslag om en ökad nordisk insats för att förverkliga den nordliga dimensionen och stärka EU:s arbete i norra Europa. Detta bidrag skall ses som ett uttryck för ett regionalt, gemensamt, nordiskt agerande

inom den europeiska ramen. De erfarenheter ministerrådet har fått genom långvarigt arbete i de baltiska länderna kan man dra nytta av, inte minst gäller det miljöarbetet och kunskapsutväxling. Det nordiska samarbetet har också möjlighet att använda medel ur sin budget för att genomföra projekt inom den nordliga dimensionen.

Ett steg ytterligare togs då de nordiska hälso- och socialministrarna samtidigt med sessionen i Oslo beslöt att etablera ett partnerskap för folkhälsa och livskvalitet inom ramen för den nordliga dimen-

sionen. Deltagere var förutom de nordiska länderna Estland, Lettland, Litauen, Polen och Ryssland samt internationella organisationer, varav Nordiska ministerrådet var en. Partnerskapet ska bland annat syssla

med att förebygga folkhälsoproblem som smittsamma sjukdomar och alkoholmissbruk i närområdena.

■ Østersøregionen i fokus

– Norden er gået foran og har vist hvordan man gennem samarbejde kan løse fælles problemer. Nu er det på høje tid at også hele Østersøregionen bliver integreret på en tilsvarende måde.

Det sagde den tidligere danske udenrigsminister Uffe Ellemann-Jensen på et møde i Fælleshuset til de nordiske ambassader i Berlin i september. Dette møde er blot et i en møderække arrangeret i fællesskab mellem de nordiske ambassader i Berlin og Nordisk Ministerråd. Andre

talere har været Islands tidligere præsident Vigdís Finnbogadóttir og Sveriges tidligere statsminister Carl Bildt. Han var optaget af, at Nordens mere helhjertede deltagelse i den europæiske integrationsproces skulle kunne give nye muligheder også i forhold til samarbejdet med de baltiske lande. Det vil skabe bedre muligheder for velstand i hele den nordisk-baltiske region, fremhævede Carl Bildt.

Arrangementerne har været en del af Nordisk Ministerråds internationale pro-

gram. Også i seminarer i Nordvestrusland og i Polen har der været fokus på de nye muligheder i Østersøregionen. På et seminar i Petrozavodsk, hovedstaden i den karelske republik i Rusland i maj var Østersørådets kommissær for demokratisk udvikling Helle Degn blandt talerne. Hun talte blandt andet om, at det er værdier som social ansvarlighed, menneskerettigheder, åbenhed, adgang til information, miljøhensyn og fødevarer sikkerhed, der er fælles for Nordeuropa. Disse værdier bør få voksende betydning i den udvidede europæiske familie.

Regionalt samarbejde i et nyt Europa var temaet for tre arrangementer i november i henholdsvis Warszawa og Gdansk i Polen. Ved seminariet i Gdansk diskuterede man både nye samarbejds muligheder og det nordiske arbejde med at forny strategien for bæredygtig udvikling.

Den norske samarbejds- og fiskeriminister, Svein Ludvigsen, sagde at:

– Regionalt samarbejde hen mod målet om bæredygtig udvikling kan være uhyre

nyttigt. Regionalt samarbejde kan nemlig skabe forståelse mellem og være med til at ændre adfærden hos mennesker som ellers er adskilte af fysiske, historiske eller religiøse barrierer.

■ Sjøsikkerhet og miljø

De nordiske politikerne sammen med Østersjølandenes organer har brukt mange krefter på å sikre at miljøet i Østersjøen blir tatt godt vare på. Uten Russlands regjeringens underskrift er det ikke mulig å oppfylle IMO's (The International Maritime Organization) krav som stilles for å definere Østersjøen som et særligt sårbart havområde.

På Østersjøkonferansen i Oulu i Finland i høst fikk man russiske parlamentarikere til å undertegne en deklarasjon, men hvis ikke dette tas videre til behandling i Russlands regjering, er underskriftene

ikke uttrykk for annet enn et ønske om å etterleve konvensjonene.

– Nå er det på tide å blive enige om å få sikkerheden i orden rundt oljetransportene i Østersjøen, sagde Asmund Kristoffersen, formann for Nordisk Råds Miljø- og Naturresursutvalg på den parlamentariske Østersjøkonferansen i Oulu, Finland.

– Hvis vi ikke kan klare problemene med oljeutslipp, hvordan skal vi så kunne løse de andre store problemene, vi står overfor – eksempelvis med atomsøppel?, spurte Asmund Kristoffersen.

Det er en rekke bekymringsverdige for-

hold knyttet til Østersjøens havmiljø. Fordi Østersjøen er som et innhav med tildels stort innslag av ferskvann, får fisk og skalldyr dårligere oppvekstvilkår jo mindre oksygen sjøvannet inneholder. Forurensing som dreper fisk kommer fra algevekst – og det er ikke gjort i en håndvending å fjerne alger som naturlig vokser i brakkevannsområder. Man kan i hvert fall ikke gjøre noe med det bare ved politiske vedtak. Det må settes i verk tiltak som gir konkrete resultater.

Den enorme skipstrafikken gjennom Øresund og inn i Østersjøen bekymrer politikerne av flere grunner. Det seiles tildels med farlig last, og det har vært en utbredt praksis med dumping av ballastvann i Østersjøen. Oljetransporten i delvis tilfrosset farvann skjer stadig med enkelt-

skrogede tankskip. Det er særlig oljetransporten som har vært i fokus i det siste, men også annen miljøfarlig transport skal overvåkes nøye. Gjennom Øresund seiler daglig 600 skip, og mer enn 2000 skip er til enhver tid på veg til eller fra en havn i Østersjøen.

Forslag til bedret sjøsikkerhet gjelder påbud om bruk av los, forbud mot enkeltskrog i islagte farvann og bedre overvåking av alle skip som forsøker å slippe ut ballastvann.

De nordiske miljøministre har gått i spissen for å få Østersjøen klassifisert som et særlig sårbart område. Dessuten har man engasjert seg for å verne miljøet i Barentsområdet med hensyn til de ukjente olietransporterne i området.

■ Fokus på Vest-Norden

I erkjennelsen av at havressursene, samt miljø- og klima spørsmål er stadig viktigere å sette fokus på, lanserte Nordisk Ministerråd et særlig program for Vest-Norden i 2003. Dette fokus videreføres gjennom det islandske formannskapsprogrammet for 2004 som har miljø, kultur, identitet og demokrati som hovedsatsningsområder.

Med fokus på Vest-Norden er det naturlig at ressurs spørsmål og økonomi knyttet til havressurser får særlig stor betydning.

Kort sagt satser Norden på at hele det Nordatlantiske havområde skal kartlegges for å bedre inntjeningen i industrien, samtidig som man vil ta best mulig vare på miljøet. Dette vil Norden gjøre gjennom et bredt internasjonalt engasjement i videreføringen av de nordatlantiske konferanser og arktisk spisskompetanse innen

forskning. Infrastrukturen innenfor transporten i Vest-Norden må forbedres. Dette skal gjøres gjennom utnyttelse av nettverk som allerede eksisterer – og med adresse til sentrale beslutningstakere og landenes samferdselspolitisk ansvarlige myndigheter. Det er behov for en sterkere koordinering av innsatsen i kultursamarbeidet i regionen. Nettverkssamarbeidet mellom Nordenhusene i regionen foreslås bygd ut, slik at Nordens Hus på de enkelte steder kan påta seg en rolle som koordinator.

Den islandske miljø- og samarbeidsministern, Siv Friðleifsdóttir, som år 2004 er samarbeidsministrenes ordførende, sa:

– Nabopolitikk i vest berører også EUs nordlige dimensjon, som geografisk sett strekker seg helt vest til Grønland.

Færre grænsehindringer

■ Poul Schlüter i spidsen for at fjerne grænsehindringer

Både Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd har haft spørgsmålet om at få fjernet grænsehindringer ved bevægelse mellem landene i Norden højt på dagsordenen i 2003.

Den svenske regering udnævnte den tidligere danske statsminister Poul Schlüter til særlig repræsentant, der skulle sætte politisk pres på for at få mindsket antallet af grænsehindringer.

Parlamentarikerne i Nordisk Råd bød straks det nye initiativ velkommen. I en hilsen til Poul Schlüter udtalte Ole Stavad, der både er formand for den danske delegation til Nordisk Råd og for rådets særlige arbejdsgruppe om »det grænseløse Norden«:

– Aftaler fra tidligere er ikke moderniseret og ført op til nutiden. På andre områder mangler der aftaler, og mange støder ind i unødvendigt bureaukrati, når de flytter i Norden. Vi skal holde fast i og udbygge det nordiske samarbejde – samtidig med at vi udvikler et forstærket europæisk samarbejde.

Ole Stavad fik under det nordisk-baltiske temamøde i Lund i april lejlighed til at diskutere grænsehindringer med Poul Schlüter:

– Selv om han arbejder for Nordisk Ministerråd, så sagde jeg til ham, at vi parlamentarikere i Nordisk Råd også opfatter

ham som »vor mand«. Han har en god evne til at stille spørgsmål, der kan lyde naive, men er meget præcise. Det er mit indtryk, at han vil kunne fremvise en række konkrete forbedringer. Men der vil også være områder, hvor han får brug for maksimalt parlamentarisk pres for at få fjernet grænsehindringer.

Det skete, da flere af Nordisk Råds medlemmer fælles stillede forespørgsel i hver deres nordiske parlamenter om de høje bankgebyrer ved at flytte penge mellem de nordiske lande.

■ Norden som et hjemmemarked

I løbet af 2003 har Poul Schlüter deltaget i en lang række ministermøder under Nordisk Ministerråd. Desuden har han talt på en række konferencer arrangeret af det svenske formandskab for Nordisk Ministerråd med temaer som »Norden som et hjemmemarked«.

På en række områder har indsatsen båret frugt, og nogle irritationer med at pendle eller flytte til et andet nordisk land for at arbejde eller studere er blevet fjernet. På andre områder er der brug for yderligere pres på de ansvarlige politikere og embedsmænd, men indsatsen fortsætter.

I Poul Schlüters foreløbige rapport over indsatsen kan man læse om 25 eksempler på løsninger af store og små besværligheder, der har været ved at passere de indre nordiske grænser. Det gælder forhold som enklere toldprocedurer for erhvervstrafik,

en internordisk arbejdsformidling på Internet, et nordisk virtuelt skattekontor samt en forbedret håndtering af udskrivelse af recepter.

Dagen før Schlüter præsenterede sin foreløbige rapport på Nordisk Råds session i Oslo, droppede danskerne et sprogkrav til svenske og norske medicinstuderende, der søgte ind på medicinstudiet i Danmark. Sagen var oppe til debat også blandt parlamentarikerne i Nordisk Råd – og det blev altså droppet af den danske regering netop som sessionen skulle begynde.

■ Gränshinder på sessionens dagordning

Ett skatteavtal mellan Danmark och Sverige som huvudsakligen berör Öresundspendlare undertecknades av de två ländernas skatteministrar samtidigt med att Nordiska rådets session pågick. Mycket återstår dock av gränshinder när det gäller andra skattefrågor, arbetslöshetskassa, försäkringar och föräldraersättning, framhöll Kent Olsson från den konservativa gruppen i Nordiska rådet.

Vikten av resultat i gränshindersarbetet poängterades redan i sessionens inledning av stortingspresidenten Jørgen Kosmo.

Om ministerrådet icke kan visa resultat av sitt arbete med att ta bort gränshinder

för vanliga människor, kan denna session vara början till slutet för det nordiska samarbetet, framhöll han.

Nordens konkurrenskraft är knuten till den inomnordiska rörligheten. Förenigarna Norden menade att trovärdigheten i det nordiska samarbetet kräver resultat.

Den nöjda svenska samarbetsministern, Berit Andnor, redovisade att en hel del gränshinder faktiskt rivits under året. Bland dem fanns minskat tullkrångel, gemensamma yrkesbevis och en ny nordisk socialkonvention som exempel. Andnor redovisade att det dessutom skall bli lättare att ta med sina husdjur och

receptbelagda mediciner när man rör sig över nordiska gränser:

– Gränshinder har olika betydelse för olika medborgare. För direkt berörda är exempelvis personnummerfrågan mycket viktig. Det vi har uppnått på kommunikationsområdet betyder väldigt mycket för många småföretagare och särskilt yrkestrafiken. Ta exempelvis en grävmaskinist från Sverige som haft arbete med sin maskin i Norge. Han har varit tvungen att

betala en deposition i tullen på 25 procent av värdet på maskinen som kanske kostar tre miljoner. Det är stora pengar att ligga ute med för en småföretagare. Det har vi löst genom samarbete med berörda myndigheter och branschen.

I debatten restes krav om ett nordiskt skattekontor och om lägre bankavgifter och kortare överföringstider för nordiska penningtransaktioner.

■ På vej mod en god cirkel

Resultater som den dansk-svenske skatteaftale har fået spørgsmålet om integration mellem de nordiske lande ind i en god cirkel, sammenfattede Nordisk Ministerråds generalsekretær Per Unckel på et møde på Christiansborg i november 2003.

Per Unckel er optaget af visioner omkring Nordens udviklingsmuligheder, og ser ikke blot fjernelse af grænsehindre som sager, der berører enkeltpersoner. I et kraftigt udvidet EU giver det regionen konkurrencedygtighed at være mere åben.

Poul Schlüter fortsætter sit arbejde som de nordiske samarbejdsministres særlige repræsentant i første halvdel af 2004 under Islands formandskab for Nordisk Ministerråd. Et næste skridt bliver i løbet af 2004 at fokusere særligt på grænsehindre for erhvervslivet.

Den overordnede opgave for grænsehindringsarbejdet vil fortsat være at finde konkrete løsninger af juridiske og bureaukratiske forhold, der skaber barrierer for den ønskede mobilitet af personer mellem de nordiske lande.

For at styrke arbejdet med fjernelse af grænsehindre er der indenfor ram-

merne af Nordisk Ministerråd etableret et grænsepolitisk sekretariat.

Sekretariatet skal koordinere indsatsen mellem Poul Schlüters arbejde, konkrete problemstillinger fra informationstjenesten Hallo Norden og samarbejdet mellem de grænseregionale komiteer. Sekretariatet skal sikre at arbejdet med grænsehindre gives kontinuitet og styrke.

Informationstjenesten Hallo Norden findes i alle de nordiske lande – adresser og telefonnumre ligger på www.hallonorden.org. Her får man svar på spørgsmål som berører formaliteter i forbindelse med at man bevæger sig mellem de nordiske lande. Det kan være spørgsmål om studiemuligheder, pendling, skat, sygesikring, børnepenge, pension og meget mere.

Nordisk kultur på turné

■ Nordisk design

Det nordiska kultursamarbetet präglades av ett antal stora projekt. En stor nordisk utställning, *Scandinavian Design Beyond the Myth*, öppnades på Kunstgewerbemuseum i Berlin i november av Sveriges kulturminister Marita Ulvskog och Tysklands federala kulturminister Christina Weiss.

Utställningen är ett initiativ av Nordiska ministerrådet och bygger på det nordiska samarbetet inom designområdet och den allra senaste forskningen. Den är delvis retrospektiv och diskuterar de myter och stereotyper som har format begreppet Scandinavian Design. Utställ-

ningen presenterar också samtida design från hela Norden.

Efter Berlin kommer utställningen att visas i Milano, Gent och Prag år 2004. 2005 fortsätter turnén till Budapest, Riga, Glasgow, Köpenhamn och Göteborg. År 2006 står Oslo, Reykjavík och Helsingfors i tur.

■ Nordiskt kulturutbyte med Västbalkan

De nordiska kulturministrarna har initierat ett projekt för kultursamarbete och utbyte mellan Norden och Västbalkan som omfattar Albanien, Bosnien-Herzegovina, Kroatien, Makedonien, Serbien och Montenegro.

Projektet, som har titeln *SPEAK UP!*, arbetar på bred front med samtida konst och kultur i olika former. Det bygger på samverkan och samarbete mellan individer och institutioner i båda regionerna och fortsätter under 2004. Områden som samtidskonst, modern dans, film, litteratur och musik dominerar projektet.

Flera gallerier medverkar och arrangerar utställningar kring projektet, till exempel whw i Zagreb, Museum for Contemporary Art i Belgrad och Rooseum i Malmö.

I samband med projektet publicerar Mika Hannula och Tere Vadén boken *Rock the Boat* som behandlar frågor om etik i förhållande till frågeställningar kring temat *Lokalt–Globalt* och hur dessa frågor tar sig uttryck i samtida bildkonst.

■ Nordisk glaskonst i Sankt Petersburg

Reflektioner – i ett nytt nordiskt ljus heter en stor utställning med nordisk glaskonst som öppnade i september i Sankt Petersburg. Utställningen består av verk från såväl unga som mer etablerade nordiska konstnärer och har också visats i Petrozavodsk.

Glaskonsten är framställd på glasmästaren Per Steen Hebsgaards verkstad i Danmark. Utställningen visar ett brett utbud av det nordiska konstnärssamarbete som förekommit genom åren på Hebsgaards verkstad.

Nordisk forskning på toppnivå

■ Hvitbok om forskning og innovasjon

Norden kan – og må – bli internasjonalt ledende innenfor forskning. Hvis ikke, vil nordisk forskning bli akterutseilt i global sammenheng, hvor framfor alt USA er den dominerende aktøren.

Det er hovedkonklusjonen i hvitboken »NORIA – Nordic Research and Innovation Area«. Bakgrunnen for hvitboken er blant annet Nordisk Råds rekommandasjon fra oktober 2001 om en omarbeiding av nordisk forskningspolitikk. Arbeidet med hvitboken ble ledet av professor Gustav Björkstrand, rektor ved Åbo Akademi i Finland. Hvitboken kommer med en rekke forslag til tiltak:

- Det skal opprettes et nordisk forsknings- og innovasjonsrom, NORIA. Her vil Nordisk Forskningspolitisk Råd spille en viktig rolle i startfasen.
- Samtidig opprettes et nytt rådgivende organ (NoFIR), hvor både det forskningspolitiske rådet og Nordisk Forskningsakademi integreres.
- Sterk satsing på nordiske forskerskoler, hvor unge forskere arbeider sammen og dermed skaper en »kritisk masse« – et sterkt og konkurransedyktig forskermiljø.
- Nordiske programmer for spissforskning – Centres of Excellence – som gjør forskningsmiljøene mer attraktive og gir mer kvalitet og større synlighet.

De nordiske landene bruker i dag rundt DKK 64 milliarder av offentlige midler på nasjonal forskning, mens det bare er 170 millioner til rådighet i det nordiske budsjettet, inklusive de eksisterende forskningsinstitusjonene. Derfor må det skje en samfinansiering mellom det nordiske og de nasjonale budsjettene, mener forfatteren av hvitboken.

Hvitboken er sendt til høring i de berørte organisasjoner og departementer, og man håper at et forslag til beslutning kan komme i begynnelsen av juni 2004.

Professor
Gustav Björkstrand

■ Nordisk dimension i nationale forskningsmiljøer

Nordisk Ministerråd har besluttet en omlægning af de nordiske institutioner indenfor uddannelse, forskning og IT. I fremtiden vil nogle af de nordiske forskningsinstitutioner blive overført til nationalt niveau så de får en stærkere forankring i forskningsmiljøerne. Det gælder *Nordisk Samisk Institut*, *Nordisk institut for søret*, *Nordisk Institut for Teoretisk Fysik*, *Nordisk Institut for Asienstudier* og *Nordisk Vulkanologisk Institut*. For flere af disse institutioner er der fortsatte overvejelser om, hvordan en forandring af hovedansvaret skal ske. Den nordiske profil skal bibeholdes, så institutionerne forbliver nordiske programmer eller nordiske centre med en egen bestyrelse.

Yderligere er det blevet besluttet at overføre *Nordens institut i Finland* (NIFIN) til Ministerrådet for kultur. NIFIN hørte

indtil nytår under undervisningsministrenes område. Endelig bliver *Nordiska Samarbetsorganet för Vetenskaplig Information* nedlagt 1. juli 2004. En arbejdsgruppe skal nedsættes for at komme med forslag til udvikling af netværkssamarbejde om videnskabelig information.

Samarbejdet om voksnes læring skal i fremtiden ske i et nordisk netværk mellem relevante organisationer indenfor området samt gennem et nyt program, Nordplus Voksen, som administreres af CIRIUS i Danmark. Nordens Folkelige Akademi, bliver nedlagt 1. august 2004.

Ændringerne sker som opfølgning på rapporten *En nordisk dimension i nationale forskningsmiljøer – Nordiske forskningsinstitutioner under nationalt ansvar*, udarbejdet af professor Dan Brändström.

■ Open source-programmer fra Nordicos

Nordisk Ministerråd lanserte i august 2003 en felles nordisk hjemmeside der det er gratis å laste ned de såkalte *open source-programmene* både til privat og profesjonelt bruk. Grunnideen med åpne kilder (open sources) er meget enkel: Når programmerere kan lese, videresende og modifisere kildekoden for et softwareprogram, forbedres programmet av brukerne.

Hjemmesiden www.nordicos.dk er utviklet av *Forbrugerinformation i Danmark* i samarbeid med de øvrige nordiske landene. Hensikten er å gjøre det enkelt for databrukerne å få overblikk over hvilke open source-programmer som anbefales for å hente og installere programmer.

Open source-programmer som sendes til små språkområder som de nordiske har den fordel fremfor lisensbaserte programmer at brukerne selv kan endre i kildekodene. Slik kan programmer oversettes og dermed bli et viktig redskap i kampen for å bibeholde språklig og nasjonal identitet.

Sideløpende har Næringsutvalget i Nordisk Råd arbeidet intensivt med et utvalgsforslag som blant annet inneholder ambisjonen om å opprette et nordiskt kompetansesenter for Open Source-anvendelse. Via høringer med IBM, Microsoft og Nordicos har emnet været igennem grundige diskusjoner.

■ Nytt Nordplus-program

I Nordisk Ministerråds sektor for utdanning er Nordplus' mobilitets- og nettverksprogrammer kjent gjennom en årrekke. Nordplus skal fremme det nordiske kultur-, språk- og verdifellesskapet, styrke kunnskap, kompetanse, utdanning og forskning og derigjennom fremme konkurranseevnen i Norden og Nordens nærområder.

Fra 1. januar 2004 er Nordplus-programmene samlet i en ny struktur som skal bidra til å oppfylle disse målsettingene. Det er utarbeidet fem nye program som avspeiler forskjellige målgrupper, regioner og kultur:

NORDPLUS JUNIOR

Nordisk skolesamarbeid, hvor skoler kan søke økonomisk støtte til elevenes og lærernes mobilitet i Norden. Aktivitetene skal ha et pedagogisk innhold, være forankret i skolens arbeid og, for elevenes del, også foregå på det nordiske skolenettet www.nordskol.org. Administrasjonen av programmet ligger i Sverige.

NORDPLUS

Nettverksamarbeid innenfor universiteter og høyskoler i Norden, både innenfor fagområdene og på tvers av dem. Universitetene/høyskolene kan søke økonomisk støtte til dannelse av nettverk som skaper basis for et helhetlig nordisk utdanningsfellesskap, hvor man kan utnytte hverandres særlige kompetanser. Administrasjonen av programmet ligger i Finland.

NORDPLUS VOKSEN

Programmet gir mulighet for samarbeid og faglig stimulans på voksenopplæringsområdet. Det kan gis støtte til utvikling av

nye ideer, undervisningsmetoder, kursmoduler og lignende både for undervisere og deltakere. Det legges vekt på formidling av resultater fra prosjektene. Administrasjonen av programmet ligger i Danmark.

NORDPLUS SPRÅK

Tversgående program som skal fremheve betydningen av fortsatte politiske initiativer for å styrke det nordiske språkfellesskapet. Målet er at nordisk samarbeid også i fremtiden hovedsakelig skal kunne foregå på de nordiske språkene. Støtte kan gis til institusjoner, organisasjoner, nettverk og enkeltpersoner som oppfyller bestemte rammebetingelser. Administrasjonen av programmet ligger i Island.

NORDPLUS NABO

Nabo-programmet er faglig tverrgående og retter seg mot nettverkssamarbeid mellom Norden og dets nærområder (Estland, Latvia, Litauen og Nordvest-Russland). Særlig fokus legges på utdanning og

kunnskapsformidling. Nabo-programmet dekker all utdanning fra grunnskole til universitetsnivå, herunder også voksenopplæring, samt på frivilligsektoren. Administrasjonen av programmet ligger i Norge.

Fakta

Samarbetsministrar

Statsministrarna har det överordnade ansvaret för det nordiska samarbetet. Inom varje land utses en nordisk samarbetsminister av respektive regering. Utöver sitt eget departement/ministerium får samarbetsministern särskilt samordningsansvar för det nordiska samarbetet. Ordförandeskapet i ministerrådet växlar varje kalenderår.

Samarbetsministrar per oktober 2003

Berit Andnor	Sverige	Svein Ludvigsen	Norge
Jan-Erik Enestam	Finland	Lise Lennert	Grönland
Siv Friðleifsdóttir	Island	Høgni Hoydal	Färöarna
Flemming Hansen	Danmark	Olof Erland	Åland

Nordiska rådets presidium per 1 januari 2003

Inge Lønning	President	Norge
Eero Akaan-Penttilä	Konservativa gruppen	Finland
Berit Brørby	Socialdemokratiska gruppen	Norge
Rannveig Guðmundsdóttir	Socialdemokratiska gruppen	Island
Anita Johansson	Socialdemokratiska gruppen	Sverige
Jens Christian Larsen	Mittengruppen	Danmark
Ragnwi Marcelind	Mittengruppen	Sverige
Outi Ojala	Vänstersocialistiska gröna gruppen	Finland
Ísólfur Gylfi Pálmason	Mittengruppen	Island
Riita Prusti	Socialdemokratiska gruppen	Finland
Jan Sahl	Mittengruppen	Norge
Ole Stavad	Socialdemokratiska gruppen	Danmark
Sigríður A. Þórðardóttir	Konservativa gruppen	Island

Roterande ordförande- och presidentskap

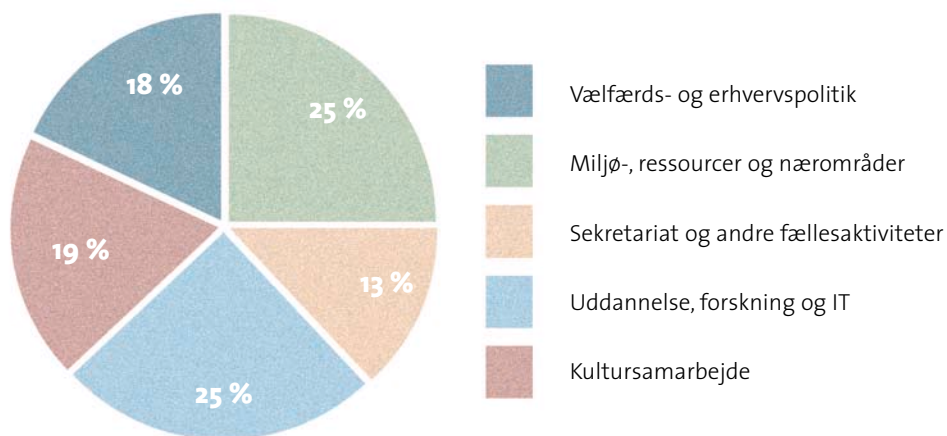
Ordförande- och presidentskap roterar enligt följande ordning:

Nordiska ministerrådet	Nordiska rådet
Norge	Finland
Sverige	Norge
Island	Sverige
Danmark	Island
Finland	Danmark

Nordisk Ministerråds udgiftsposter på hovedområder

Ministerrådets budget for 2003 var på 811 millioner danske kroner.

Hovedområde	Millioner DKK	Procent
Velfærds- og erhvervs politik	150	18
Miljø, ressourcer og nærområder	199	25
Sekretariat og andre fællesaktiviteter	106	13
Uddannelse, forskning og IT	204	25
Kultursamarbejde	151	19

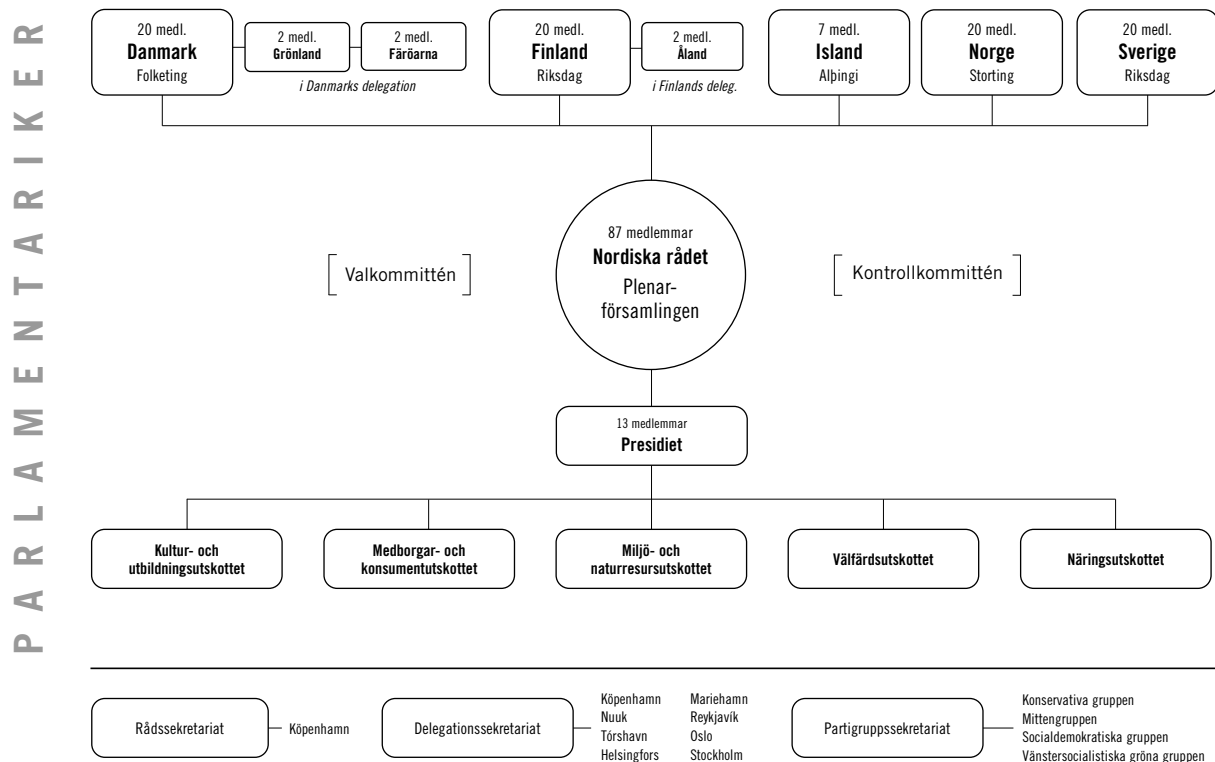
Cirka 20 procent af Nordisk Ministerråds budget går til samarbejde med Estland, Letland, Litauen og Nordvestrusland.

Nordisk Råds budget

Rådets budget for 2003 var på 31 millioner kroner.

Det beløb går til det parlamentariske samarbejde.

Nordiska rådets struktur

Nordiska ministerrådets struktur

Anna Lindhs nordiska insats

CHOCK, SORG OCH SAKNAD. Det var reaktionerna efter mordet på den svenska utrikesministern Anna Lindh i september. Också i det nordiska samarbetet lämnar hon ett tomrum efter sig. Som utrikesminister och tidigare miljöminister var Anna Lindh initiativrik och särdeles omtyckt och respekterad.

Anna Lindh lämnar efter sig ett stort tomrum i hela Norden. Hon var starkt engagerad i det nordiska samarbetet och i Barentssamarbetet. Under 2003 var hon ordförande för de nordiska utrikesministrarna och för Barentssamarbetet.

Som utrikesminister från 1998 deltog Anna Lindh i Nordiska rådets sessioner där de nordiska utrikesministrarna samlas till möten. Hon var också djupt involverad i den process som ledde till EU-utvidgningen med bland annat de baltiska länderna och Polen.

Som miljöminister tog hon också initiativ som hösten 1998 resulterade i statsministrarnas deklaration *Strategin för hållbar utveckling*. Idag är den strategin det överordnade styrinstrumentet för nordiskt samarbete när det gäller hållbar utveckling. Den har inte enbart haft betydelse i Norden utan också i omvärlden.

Anna Lindh ska bli ihågkommen för sina många politiska initiativ men också för sin personlighet, hennes alltid strålande humör och avväpnande sätt som smittade av sig på hela omgivningen.

